

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Հ. ՀԱՄԲԱՐՉՈՒՄԵԱՆ

ԱՐԻՏՆ-ԿԱՆԲ

ԹԻՖԼԻՍ, 1903
ԱՐԱՏ. ՏԳԱՐ. ՄՆ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆՅՈՒՄ

Օր. Կատարեց

6 NOV 2012

91.99

№ 20

Հ. ՀԱՄԱՐՉՈՒՄԵԱՆ

ԵՅ

Կ՝

34/14 - 22 թիվ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

PA

14654

Ա Ր Ի Ի Ն - Է Ջ Ե Ր

~~ՄԱՅՈՒՆՆԵՐ~~

Տ Ի Ֆ Լ Ի Ջ

Արագատիպ ՄՆ. Մարտիրոսեանցի

Գուշկինեան փողոց, № 12.

1903

3 1 MAY 2013

37559
23921-40-2.

3810-48 /

1210-98

Дозв. цензурою. Тифлисъ, 7 августа, 1903 г.

Ա.

Ես կուզեմ ոսկեշող արևի ցուլքի մէջ
Անհունի ջինջ ու նինջ դաշտերում գալարուել...
Կամ տուէք կատաղի փոթորիկ ինձ անվերջ,
Նորա գոռ, ահաւոր շնչի մէջ միշտ կռուել...

Օ՞, կուզեմ ես աղատ կայծակին էլ նման
Վեհութեան էջերում բոցկլտամ ու ճախրեմ...
Կամ տուէք ինձ անխօս սև ու սուգ գերեզման,
Նորա լուռ կամուրջի տակ անցաւ ես փթեմ...

Կամ ոչինչ. կամ բոբոբ... Ժպիտ, կամ
արցունք,
Ոսկեշող ճառագայթ: կամ դայրոյթ, արևկի,
Անհունի վեհ դաշտեր, կամ մրուր. գերեզման,
Կամ վշտի ծով-հեղեղ: կամ երազ ցնորքի...

Օ՞, տուէք ինձի լոյս, կամ կռիւ անդադար,
Կամ անխօս գերեզման, մոռցման սև կամար...

Բ.

Է՛յ գիտի գարնան սսկեշող օրեր,
Եկաք, շոյեցիք երազի նման.
Մատաղ աննշ-յոյսեր, ցնոր-անուրջներ,
Եկաք ու անցաք անյետ, անգիւման...

Որպէս վաղորդեան ժպտունն արշալոյս,
Գգում էիք ինձ անուրջոտ թևով,
Ձեր վառ երազոտ շնչի տակ տենչ յոյս
Ես անում էի սրտումս անխռով...

Ես օտար կեանքին, ես դէպի նորան
Նայում էի միշտ հաւատով անբիծ...
Եւ անեղ կեանքի աղօտ հեռաստան
Թւում էր ինձի քօղցր, բերկրալից...

Է՛յ գիտի գարնան սսկեշող օրեր
Եկաք, շոյեցիք երազի նման...
Եւ կեանքս ջրան ինչ ունէր-չունէր,
Առաք ու անցաք անյետ, անգիւման...

Գ.

Թող արտունջ, եղբայր, լուծդ տար անձայն.
Եյբպէս է ամեն մի մարդու վիճակ.
Աստ, մեղանից սով չի համաձայն,
Որ կեանքն է ցաւի, վշտի ծով անտակ...

Ով որ ապրի է, կեանքում մտածել:
Եւ ով եղել է հարկատու բախտին,
Ով գիտէ ըզգալ, ըզգալ ու զիտել,
Նա վիշտ կունենայ իր սրտի մէջին...

Դ.

Սե՛-սե՛ ամպեր եկան թափուան
Սար ու ձոր.

Սե՛-սե՛ դարդից եկան լցուան
Սրտիս խոր.

Էն մեծ սարը ամպերու մէջ կը սզայ,
Ե՛ր, իմ սիրտը դարդերու մէջ կը սքայ...
Ջան, քամի ջան, նա ամպերը, քչէ տար,
Ջան, հոգի ջան, նա դարտերս ցրուէ տար...
Դուրս եկ արև, դուրս եկ շուտով, փէլփրւ,
Սարի սմբուլ, սարի դօշին արլլւ...
Դուրս եկ ջէրան, դուրս եկ տանից
Քեզ տեանամ...

Էրուած սրտիս դառը կսկիծ
Մոռանամ...

Ե.

Հսկարտ ու աղատ... ճակատդ բարձրէն,
Որպէս զօրագոյն, աժդըհայ իգիթ,
Էս կեանքը ճնշող խաւարի ծայցն
Անվախ ու արի առնջ տար ուղիդ:

Հայեացքդ կանթեղ, անունդ անրիծ,
Հեռու քիզանից գարշ սարկութիւն...
Կոշման բարձրութեան վեհութեան դաշտից
Ծաղրիր ժանտ բախտի մրուր-դառնութիւն...

Դօստի դուշմանի առաջ սլարդերես,
Գէշ-գարշ աշխարհի նամարդ զաւակին,
Ինչ էլ որ լինի, աղքատ էլ լինես,
Դու գլուխ չ'տաս, չը տաս բնաւին...

Առանջ, դէպի մարտ, հպարտ, անվեհեր,
Ու կուրծքդ երկաթ, ու սիրտդ ժէռ քար,
Չէկ շանթի նման բախտի սլաքներ
Թող գան ու զարնեն կրծքիդ շարաշար...

Ովկիանի ափին վիթխարի կանգնած
Սև-դե՛ր ժայռի պէս անյաղթ կ'մնաս...
Ալեաց պէս, կեանքի վշտերն ու հարուած
Կը գան, կը փարուեն կրծքիդ անխնայ...

Ծնունդ անհունի, եղբայր չէկ շանթին,
Հոգիս հոժ կայծակ ու սիրտս արինն,
Ու ես հոգու պէս, ու ես ոգու պէս
Կեանքի ոլորտում շրջում եմ անքուն...

Տիեզերքն անկուպար, եթերը անափ
Մտքիս խորշերում—հոգուս մէջ պարտակ,
Սուրբ սէր եմ տենչում անյագ ու անհաս,
Տենչանքս հոօր, թեքս խորտակ...

Երբ լուս գիշերին երկինքն աստղաւուն
Անհուն լուսի հան ոգի է ցոյում,
Ըզգում է հոգիս սուրբ սէրը անհաս
Ցնոր լուսի հան երազ էջերում...

Առաւօտ զով ու հով ժամերին,
 Երբ աղօտ, կիսալոյս է աշխարհ,
 Երբ խողաղ է և ջինջ լալ երկին,
 Ու կոչում են աստղերը իրար,
 Երբ ծովակը կէսքուն, կէսարթուն
 Վեր-երկինք է յառած, լուս նայում,
 Երբ մթոտ հեռաստանը անհուն
 Խոր քնից նոր զարթել է ուզում,
 Երբ զովիկ զեփիււի թևի տակ
 Սգաւոր սօսափում է անտառ,
 Եւ երբ նոր է ծագում կապուտակ
 Լեռներէց արշալոյսն վառ ի վառ,
 Զուտ վերկաց, եղբայր իմ տանջահար,
 Այդ վսեմ, անժխոր դու ժամին
 Բարձրացիր ստուերոտ սարալանջ,
 Ու հանգիստ կը գտնէ քո հոգին:

Ես մեն մենաւոր վաղորդեան ժամին,
 Մտումս ժէռ քար,
 Մտայ ծաղկաբոյր ցօղապատ այգին
 Կանաչ ու դալար:
 Սահում էր հովիկ զեփիււր թախժոտ,
 Սահում, օրօրում ալ-բալ ու կանաչ.
 Հեւում էր կաղնին, սօսաւում վշտոտ.
 Կիսարթուն երկրից լսվում էր հառաչ...
 Ես տեսայ ինչպէս կամացուկ շուշան
 Զողոտ աստղերին կարօտ էր զրկում,
 Եւ ջերմ արցունքի շիթով աննման
 Ալ-վարդ թփերն էր ցոյում, արծաթում...

Տուր ձեռք եղբայր, ծով վիշտը կեանքի
Թող մեզի տանջէ, հարուածէ մի տեղ...
Միրա սրտի սեղմենք... դժոխք օրերի
Խաւարից նայենք դէպ հեռուն—այնտեղ...

Այնտեղ, ուր կեանքի ժխտըն է նիրհում
Մոռացման երազ կամարի տակին,
Ջինջ-նինջ լուսթեան շուրջը անտրտում
Յոյում է, շոյում յօգնատանջ հողին:

Ա՛խ, այնտեղ, այնտեղ... դէպի ուր սրտից
Անուրջն է անցնում կայծակի նման.
Խանդավառ գարնան դաշտերն անկսկիծ
Փռուած են այնտեղ աղատ, անսահման...

Մեր յոյան էլ այնտեղ, մեր սէրն էլ այնտեղ
Մոռացման ցնոր, անհ ըն էջերում...
Տուր ձեռք եղբայր, նայենք միատեղ
Հեռուն—դէպի սուրբ գարունն անտրտում...

Ես կը սիրեմ ջիւան-կեանքի
Արնոտ դաշտեր,
Ես կը սիրեմ կայծոտ ջանքի
Մարած կոյտեր:
Ես կը սիրեմ յամառ մտքի
Համար դոհուիլ,
Ես կը սիրեմ հոծ-պատրանքի
Տագնապ տեսնել...
Ես կը սիրեմ բոց-տենջանքի
Զիրիմ շոյել,
Ես կը սիրեմ սէր-զգուանքի
Մոխիր ցոյիլ...
Ես կը սիրեմ հուր-կայծակի
Բոցը ծորել,
Ես կը սիրեմ դառ արցունքի
Ծով հեղեղել...
Ես կը սիրեմ զոռ-մըրկի
Զայրոյթ ծծել,
Ես կը սիրեմ սև-դև վշտից
Սարեր նլութել...

Խաւար ու տագնապ,
Գժոխք ու կայծակ,
Վշտածին կամար, լաց-կոծ, հեծեծանք,
Չանթող բոց-կրակ,
Գաշոյն սրի պէս
Խօսքեր դժնդակ,—
Ահա իմ փափագ, ահա իմ պապակ...

ԺԱ.

Ուղորդ եմ, դարիւր փուշ-փուշ էս կեանքում,
Ըղձերս խորտակ յոյսերս կործան.
Ընկած շղէշով մենակ, էրերում
Մի խորշ եմ պտուռւմ վերջին հանգստեան...

Ախ, ջիւան կեանքիս անուրջոտ յոյսեր
Գարուն օրերիս վառ փայլը տարաք...
Չըջում եմ վհաա, անյոյս ու անսէր,
Տենչում սե գարուն անցաւ հողի տակ...

Սե՛-ցաւ աշխարհի նամարդ գաւաղներ,
Նամարդ ընկերներ ան ինձի մոռցան...
Իմ կեանքը թափառ, անտէր, անընկեր,
Ըղձերս խորտանի, յոյսերս կործան...

ԺԲ.

Ես կը սիրեմ անհուն տանջանք
Որ տագնապն է տենչ ու յոյսի,
Եւ կոծ հառաչ, արնոտ պատրանք,
Որ կռվումն է մութ և լոյսի:

Ես կը սիրեմ արիւն ամպեր
Վշտից հիւսուած կրծքի խորշում,
Եւ արցունքի սև-դե ժայռեր
Ցցուած սրտի լուռ խորանում...

Ես կը սիրեմ միշտ մեն-մենակ
Ծով վշտերին ազանջ դնել,
Զինջ օրօրով մահու կոշնակ
Լուռ գիշերին հեռուէն լսել...

ԺԳ.

Դաշտային զառ-զառրար, ժպտագեղ ծաղիկներ
Ձեզի պէս շողշողալ չեմ ուզում...
Քաղցրախօս իմ բլբուլ, հով ու զով դեփիւռներ
Յոգնած սիրաս երգեր չի տենչում...

Ձեմ ուզում քեզի պէս, անտարբեր արեգակ,
Կամ նիրհել, կամ անհոգ արթնանալ.
Դալկածոր, մշտալուռ, սգաւոր լուսինեակ,
Քեզի պէս չեմ ուզում լուռ մնալ...

Խեղճ իմ ազգ, քեզիման ես կուզեմ տանջահար
Լալ-խոկալ, ծով արցունք հեղեղել...
Սև բախտին հարկատու տրորուած իմ եղբայր
Քեզ համար ես կուզեմ արտասուել...

Ես դժոխք կարգացի իմ երազ օրերին,
Այն անմիտ խոհերին, յոյսերին այն ցնոր,
Որ ունայն իմ կեանքի ոսկեշող, գեռ շէմքին
Ինձ դիւթում էին միշտ, կախարդում անսովոր...

Ես յոյսեր չեմ ուզում, որոնք միշտ անկատար,
Մժի պէս, սաւառնին կսկծոտ կրծքիս տակ...
Ես ըմպել եմ սև-կեանքը թոյնոտ վշտահար,
Ես գիտեմ, ի՞նչ ասել է յոյսեր ու տենչանք...

Դու փորձել ես անքուն գիշերներ,
Խորտակուած սև սրտի հեկեկում,
Եւ հոգու տառապանք ու վշտեր,
Սըտամաշ մութ բանտի անկիւնում...
Դու գիտես, ի՞նչ ասել է տենչալ,
Ու ցնոր անուրջներ փայփայել,
Եւ խեղդող կապանքումը մնալ,
Գերութեան սուգ մըուրը ծծել...

Ես տեսել եմ, գիտեմ այդ բոլոր,
Նորահաս և մատաղ իմ սրտին
Մի նեղ բանտ է եղել սևաւոր
Չահամուլ, փուշ աշխարհը այտ սին...
Ես յոյսով միշտ թուել եմ հեռուն,
Անուրջել եմ ես միշտ, անսահման,
Ցանկացել եմ ես միշտ և անհուն
Այժմ յոգնել եմ, հասել թուութեան...

ԺԶ.

Գնում են ալիք, գալիս են ալիք
Մէկմէկուց յուժկու, մէկմէկուց հզօր,
Նետվում են ժայռին, դարկում են ժայռին,
Կովում են յաւէտ, նրանք շունին անդորր...

Փրփուրը բերնին ազմկում է ծով,
Ալեզարդ գանգուր թափթփում դէս-դէն.
Պայթում է մրրիկ, սուլում է քամին
Տարերք բնութեան սովում իրարէն:

Կռիւ է կեանքում, կռիւ հանապաղ,
Կովումն են սնվում միտքս ու գաղափար,
Կովումն է ծնունդ, կովումն է վախճան,
Այդ է բնութեան օրէնքն անաշառ...

ԺԷ.

Ցնոր երազներ, անուրջոտ խոհեր
Անցեալի մժից ելնում են կրկին,
Եւ խիտ խմբովին, որպէս կարապներ
Տանում են ինձի իրանց թևերին...

Անհետթեթ ըղձեր, խոհ-յոյս ու տենչանք
Անփորձ և ունայն հաւատ անկայուն,
Ոտկեշող աւուրց միամիտ բերկրանք
Կորել էք անյետ, դարձել էք աճիւն...

Կանգնած եմ ահա ժայռերի միջև
Ուր ջինջ երեկոն նայում է գաղտուկ...
Յուշիկ լսվում է լերան սուզն ու հև,
Ականջ է դնում լուսնիակը անձրևի...

Մենակ եմ, հեռու կեանքի օփերից,
Յոգնած է հոգիս... Աշխարհը մոռնամ,
Անտառի գլխով, ամպերի փէշից,
Իմ կեանքը ջլւան ողբամ ու երթամ...

ԺԸ.

Հեռուէն եկաւ մըժ-դուման,
Եկաւ լցուաւ սար ու ձոր.
Յոյսերս անցան... էլ դարման
Ձը կայ սրտիս վիրաւոր...

Առուն կուգայ էն սարէն
Դարդ ու ցաւոտ երգ կասէ.
Ջրան կեանքիս ողբ ու սուգ
Տխուր երգում կը լսուէ...

Հողմի թևին, մըժ-ամպից
Մի ձէն հասաւ ականջիս...
Կեանքն է երազ—մըմնջաց
Ղարայ խաբար սև կեանքիս...

ԺԹ.

Մէրիկ, իմ մէրիկ, տես հիւանդ եմ ես,
Կուրծքս վիրաւոր, հոգիս ուժասպաւ,
Երգում եմ հրգեց արնոտ սուգ սրտէս,
Ըղձերս կտրած, կեանքս սգալար...

Ա՛խ, ուր են կտրել ջիւան իմ կեանքի
Սիրառատ էջեր... չը կան, էլ չը կան...
Ո՛ւր են, մէրիկ ջան, իմ սէր տենչանքի
Երազ ցնորքներ—նոցա գերեզման...

Կորել են, կորել անյետ, անգլուման...
Ու սէր, ու տենչանք թափուել են, թօշնել
Աչնան թառամած թփերի նման,
Ու ես եմ միայն ո՛ւ սև իմ վշտեր...

Ականջ դիր մէրիկ, սգւոր էս սրտի
Ահեղ փոթորկին, կայծակ-որոտին...
Եւ ս՛րբան սև է ջիւան իմ կեանքի
Թխպոտ հեռաստանն արնոտ ու մթին...

Է՛հ, կերթամ մէրիկ, կերթամ շատ հեռուն,
Աշխարհն էլ թողնեմ ու կեանքս ողբամ...
Երազ մոռացման կամարը անհուն
Կանչում է հեռուէն... ա՛խ, երթ՛ամ, երթ՛ամ...

Լաց մի լինիր դու անուշիկ մէրիկ ջան,
Քեզնից կ'հեռանայ քո աղիկ բայէն...
Լաց մի լինի՛ր դու... ա՛խ, կեանքս է ջիւան...
Թողնեմ հեռանամ սև ցաւ աշխարհէն...

Ի.

Դէպի ձեզ հարադատ եղբայրներ,
Չարչարող փուշ-կեանքի լծի տակ,
Դէպի ձեզ եմ գալիս խոհ դաշտեր
Վեհ անտառ ու գարնան արեգակ...
Օ՛, ձեզ մօտ է ազատ ու անդորր,
Ուր բուրում են այ-փարդ ու այբալ,
Ուր փայլուն ծաղիկներ ժպտածոր,
Եւ ծփում են արտեր վառ ի վառ...
Օ՛, այդտեղ, ստուերում թփերի,
Ուր երգում է սոխակն աննման,
Ուր թափվում է նուազ զեփիւռի,
Գեղ-բուրում վարդենին ու շուշան,
Հով ու դով է, հանգիստ ու դատար...
Ջան աղբիւր, միշտ նստեմ քեզ լսեմ,
Հմայիչ է մեղյուշ քո քնար,
Ու անվերջ քեզի հետ արտասուեմ...

ԻԱ.

Կուղէի ոյժ լինել,
Եւ նման կայծակի
Վառվուել, գալարուել
Եւ թափով շեշտակի
Մեծ եթերը պատուել
Եւ հասնել վեհապանծ
Այն դահլին երկնքի
Ուր բազմած է Աստուած
Եւ ցալին սև-կեանքի՝
Կաշկանդող մարդկութեան,
Անդ լինել համարձակ
Յայտարար ու թարգման...

ԻԲ.

Օրուայ ծանր հոգսերը կրծքիս,
Վշտաշատ, թուլացած էր հոգիս,
Երբ հազիւ մոռացուած քունն մտայ
Ու ցնոր երազում քեզ տեսայ...

Սիրաշատ քո դէմքով մօտեցար
Ոկտեցիր վշտերն իմ ամոքել,
Չոյեցիր կուրծքը իմ ցաւագար,
Դրդեցիր ինձ յուսալ ու ձգտել...

Եւ այն սուրբ երազում, հոգուս քոյր,
Անուրջոտ մեր սիրոյն ի նշան
Մենք առանք իրարից մի համբոյր...
Ա՛խ, ինչո՞ւ այն վայրկեան էր միայն...

ԻԴ.

Ես շատ վաղ դուրս եկայ մանկական հասակից,
Ես շատ շուտ դիմեցի դէպի վեր, դէպ առաջ-
Վաղաժամ ծաղկեցին տենչ-պապակ յուսալից,
Չուտ գերուեց անուրջով իմ հոգին նորաբաց:

Գեռ մանուկ օրերին երազում էի ես
Այն շողոտ աստղերում իմ վառ աստղը տեսնել...
Գեռ մատաղ օրերին կեանքը սուրբ լոյսի պէս
Ինձ կանչում էր առաջ դէպի յոյս, դէպի սէր...

Եւ ուխտում էի ես անուրջոտ երազում
Վեանքի մէջ իմ բախտի վարդ երեսը տեսնել.
Եւ ուխտում էի ես, իմ եղբօր հեկեկում
Ու հառաչն անկաշառ իմ խօսքով սփռվել...

Եւ անփորձ ու անմիտ ես առաջ մյուսեցի
Կեանքի կոյր սրամաշուկ անողոք կուռի մէջ.
Ու տենչանք-յոյսերիս ես թեւերն այրեցի
Աշխարհի վշտառատ հրդեհումը անչէջ...

Եւ մարեց հողուս մէջ այն կրակը շողոտ,
Որ կուռել էր դրդում ինձ յանուն մարդկու-
թեան...
Չուտ յոգնեց աշխարհում մատաղ կուրծքս տեն-
չոտ,
Աւաղ թոյլ եմ հիմայ, թոյլ, անղօր անսահման...

ԻԴ.

Աչերումս թէև քարացած է արցունք
Անկործան ժայռի պէս,
Սև-կեանքի խաւարից մունչում են ցուրտ, բուք.
Վշտի ծով փրփրադէզ,
Եւ թէկուզ կայծակներ ու որոտ մէջ ընդ մէջ
Բռնկվում են գլխիս,
Բայց կրկին հաւատալ եմ ուզում ես անվերջ
Վառ աստղին իմ ազգիս...

Եւ թէպէտ դեռ հեռու են գալուստը գարնան
Ողջունող թռչուններ.
Ու լավում են անդուլ լաց ու կոծ ու դաժան
Սև բախտի հարուածներ,
Եւ պարծանք համարուող դաշտերից սրտագին
Կարկաչում է արլին,
Բայց դարձեալ իմ ազգի մշտափառ սուրբ աստղին
Հաւատում եմ անհուն...

Եւ ինչո՞ւմն է իմ վիշտը. սարեր մժապատ
Այդ շատէք, ես գիտեմ
Հայրենիքս է անտէր ու եղբայրս է հիւանդ,
Ես անզօր՝ պիտ լուսմ...
Եւ որպէս փոթորկից հալածուած մի թռչուն
Միշտ անտուն ու անտէր.
Փուչ բախտի լծի տակ պիտ երգեմ ես անհուն
Սգաւոր իմ երգեր...

Ջրջապատս դժոխք, վիշտ-հեղեղ փրփրալից,
Աչքիս դէմ գերութիւն.
Ես ուզում եմ երգով խորտակել վշտալից
Այս կամարը դժգոյն...
Արցունքի ժայռի վրայ ինձ համար չորացած
Իմ յոյսին հակառակ,
Եւ տենչում եմ հոգով դէպի լոյս, դէպ՝ առաջ:
Դէպի սուրբ արեգակ...

Ես գնով տանջանքի հաւատալ եմ ուզում
Ճշմարտին ու լոյսին-
Հաւատում եմ անկեղծ, որ մի օր այս կեանքում
Սուրբ սիրոյ վեհ հոգին

Կը տիրէ իջնելով այն լաղուր երկնքից...
Ես գնով իմ կեանքի
Հաւատում եմ անկեղծ երևող մշուշից
Վառ աստղին իմ ազգի...

ԻՆ.

Փափագում ես հանգիստ դու գտնել մունջ-
յաւէտ,
Անարտում սուրբ հանգիստ սե՛ մահուան լուռ
զրկում.
Ես յոգնած եմ թէկուզ, բայց, ընկեր, քեզի հետ
Այսքան վաղ աշխարհից անջատուել չեմ ուզում..

Օ՛, երբէք. սուգ-մահից չեմ սարսում ես իսպառ,
Ոչ, մի այլ թախիծով է լցուած իմ հոգին.
Արթնանում են իմ մէջ անուրջներ ոսկէվառ,
Քեզ յիշում եմ, սիրում հայրենիք սրտագին...
Եւ թէկուզ հէնց մատաղ օրերից ես անաէր
Երերուն ու անտուն եմ եղել կեանքի մէջ,
Թէև վաղ եմ զրկուել ես մօրից թանկագին.
Թէկուզ թոյն, սուգ-մրուր եմ ծծել ես անվերջ,
Եւ սակայն ես յաւէտ
Աշխարհից անջատուել չեմ կարող քեզի հետ..

Դառն արցունքը թէև անկործան ժայռի
պէս

Քարացած է կրծքիս խորանում վշտալից.
Եւ կեանքի վշտի ծովը ահեղ, փրփրագէզ
Տենչ-ըզձեր հանգցրել, ու խլել է ինձնից,
Բայց բախտին հակառակ, դէմ առ դէմ տան-
ջանաց,
Ես ապրել եմ ուզում, կուռի մէջ միշտ ապրել,
Ու ձեռիս գրօշակ, հայրենիք իմ ճնշուած,
Ես կուզեմ ծաղկազգեստ քո գարունը տեսնել...
Չէ, ընկեր, չեմ կարող
Մուսնալ հայրենիք ու արև ոսկեշող...

Թող գլխիս գալարուին կայծակներ, չէկ-
շանթեր,
Թող հողմեր շարաշունչ ու դժգոյն մունջան...
Կեանք կռիւ ու արև եմ ուզում անվահեր,
Կըսպասեմ ես ազատ սուրբ գարնան գալստեան...
Չէ, ընկեր սրտակից
Անջատուել չեմ ուզում ես կռիւ-աշխարհից...

ԻԶ.

(համանողութիւն)

Ա՛խ, կեանքս թօշնեց, ըղձերս կորան,
Տենչանքը սիրուս, երազ անուրջներ
Հեռացան աշնան հաւքերի նման,
Եւ մեն-միայն ենք ես ու իմ վշտեր...

Քարնան ու լոյսի ցոյեր ու ցոլքեր
Կեանքի ափերից քրքիջով կուզան...
Ու ինձ օտար են խնդութեան ձայներ,
Մարած է սիրտս մոխիրի նման...

Սե՛-սե՛ մժի պէս հողմերի թևին
Աշխարհը մոռցած, թողնեմ ու երթամ...
Ցաւերս յանձնեմ սե-ցաւ աշխարհին,
Իմ կեանքն ու սէրը ողբամ ու երթամ...

ԻԷ.

(Թարգմ.)

Մանիշակը կէսքուն
Ու շուշանը յոգնած.
Ալ-վարդի հետ սիրուն
Ծարաւով պապակած՝

Սեւթոյր ամպերին
Սղերսում են ցոյել
Ջերմակէզ դաշտերին
Արծաթ-ցօղ ու ստուեր...

Հմայիչ-անվրդով
Ու դանդուր-ձիւնափթիթ
Մժ-ամպերը զով-հով
Կենսուրախ-խստասիրտ,

Հարու ջինջ լաղուրից
Հռոճ ճամբայ են գնում...
Ու երկրին վշտալից
Մօտենալ չեն ուզում...

ԻԸ.

Սիրտ իմ վշտակոծ, գարուն է եկել,
Ցացուել բուրում են ալ-բալ ու ալ-վարդ.
Փալիտ-ոսկեղօծ շողում են արտեր,
Կանաչ է հաղել հովիտ ծաղկազարդ...

Սարէն ու ձորէն արծաթ վտակներ
Յնձուղ շիթերով փախշում են հեռուն.
Ջուլալ աղբիւրի գլխան ջրեր
Համբոյր կարկաշով երգում են գարուն..

Խումբ-խումբ ու ծիւ-ծիւ էն ցուրտ աշխարհէն
Գալիս են ահա հաւքերը մեզ մօտ,
Ձեզ հաղար էրնէ կ, հաւքեր սիրալից,
Աղատ էք, շունէք ցաւեր ու կարօտ...

Սիրտ իմ վշտակոծ, գարուն է եկել,
Ալ-վարդն է ծաղկել, շողում բուրակէա...
Թողնեմ սուգ-աշխարհ, մունամ սե՛ հոգսեր,
Ընկնեմ սար ու ձոր, շրջեմ ես յաւէտ...

ԻԹ.

ԵՐԳԻ ՏԵՆՆԸ ՄԱՐԹԸ Ե ԻՄ ՄԷՋ...

Երգի տենչը մարած է իմ մէջ....
Ոչ անեզը ծովի ջինջ-կապոյտ հեռաստան,
Ոչ ազմուկը ալեաց ցոյ-ցնձուղ շիթային,
Որ երազ անուրջում է ժամին երեկոյեան,—
Չեն գիւթում, կախարդում քնարն իմ ողբագին...
Երգը չէ կրակ-ցանը սրտիս.
Օ, քնար արիւնստ,
Այլ ցաւով է խանձվում վիշտ հոգիս,
Նա կռուի է կարօտ...

*
* *

Երգի տենչը մարած է իմ մէջ....
Ոչ անափ, անկողար լագուրի խորութիւն,

Ոչ ցնոր երագում ընկղմուած ցիր ու ցան
Այն աստղերը շողոտ եթերի, որ անհուն
Լուսթեամբ կերտններ են մահուան,
Չեն դիւթում գրաւում իմ քնար...
Այս վհատ օրերին
Այլ վշտեր են մաշում ցաւագար
Ու յոգնած իմ հոգին...

*
* *

Երգի տենչը մարած է իմ մէջ...
Ոչ մատաղ արշալոյսը ժպիտ-գեղադէմ,
Որ վառ-վառ հրդեհում է աշխարհը կէսքուն,
Ոչ սգւոր անտառի խոր մրմունջը վսեմ,
Որ սօսաւ-կոհակով տարածւում է հեռուն,
Չեն կոշում, կախարդում իմ քնար...
Այս դժոխք օրերին
Այլ ցաւով է սգում տանջահար
Վշտակոծ իմ հոգին...

*
* *

Երգի տենչը մարած է իմ մէջ...
Ձշշ... աղմուկ է լսվում. այդ հառաչն է, կսկիծ

Վշտայույզ իմ հղբօր՝ սև-բանտի անկիւնում.
Այդ կարկաշն է արեան որ կեանքի փերից
Քրքիջով դէպ՝ հեռուն, դէպի ծովն է սահում...
Ի՞նչ կանէ ունայն երգը այսօր...
Պիտ անգուլ մաքառել.
Հարկաւոր է արցունք արնածօր,
Որ ծով-վիշաք ծծել...

Լ.

Մայիսն եկաւ հով արեց,
էրուած սրտիս դով արեց.
Դաշա ու հովիտ դառ հագած,
Չայիր-շիման մեզ բերեց...

Բարով մայիս, ալ-մայիս
Դարման արիր սուգ-սրտիս
Քեզնէ ուզած էն շուշան
Եարանք բերիլ իմ եարիս...

Նախշուն մայիս, ջան մայիս,
Կանց, իմ դարտից խաբար տամ...
Սէր տուր, լնյս տուր սև սրտիս
Ջիւան կեանքից վարամ տամ...

ԼԱ.

Աղբիւրի մօտ քուն մտայ,
Փէրին եկաւ, ջան առայ.
Ալ-վարդ, ալ-գարդ ծաղիկներ
Նստանք մի-տեղ ես ու նա...

Աղբիւրի ջուր, անոյշ ջուր
Հով-գլխան կը վազնէր...
Վարդին թառած գեղ-բլբուլ
Անոյշ-անոյշ երգ կասէր...

Հովիկ-գովիկ կը փշէր,
Նա բլբուլին դամ կուտար.
Եարիս մաղեր արբեշում
Ասես տաղլի ժած կուտար...

« Ազգային գրադարան »

NL0336807

2007

by Mr

37559

891.99

2-20